

STENHUGGEREN

MEDLEMSBLAD FOR JYSK STENKLUB

41. årgang nr. 3 september 2015 Total nr. 149



Statens Naturhistoriske Museums dinosaur,
"Misty" aka Diplodocus Foto: Claus Konradsen, geolex.dk

Stenhuggeren: Medlemsblad for Jysk Stenklub

Formand:

Ingemann Schnetler, Fuglebakken 14, Stevnstrup, 8870 Langå 8646 7282
i.schnetler@mail.dk

Medlem af bestyrelsen og redaktør 2625 1733

Søren Bo Andersen, Engdalsvej 65A, 3.tv. 8220 Brabrand
geolsba@sol.dk eller sba@geolsba.dk

Medlem af bestyrelsen og kasserer 8617 4697

Jytte Frederiksen, Myntevej 16, 8240 Risskov
jytte@dichmusik.dk

Medlem af bestyrelsen 8635 2740

Linda Lægdsmand, Lyngevej 55, 8420 Knebel
lindakaj@gmail.com

Medlem af bestyrelsen 8629 5518/4054 3902

Hans J. Mikkelsen, Kjærslund 18, 8260 Viby J

Jysk Stenklub, Myntevej 16, 8240 Risskov: Bank reg.nr. 1551 1217380

Årskontingent i 2015: 150 kr. for enkeltpersoner, 200 kr. for par.

Klubbens hjemmeside: <http://www.jyskstenklub.dk/>

Webmaster: Ingemann Schnetler

Medlemslisten: kan fås hos kassereren.

Klubblade fra andre klubber bedes sendt til formanden.

Fotos anvendt i dette blad er taget af *Arne Dich*, hvis ikke andet er nævnt

Indhold i dette nummer :

- 3 Årets sidste tur
- 4 En ny gammel lort
- 5 Råstofgrave og gæster— en udfordring
- 6 Geologiens dage
- 7 Hvordan skaffer man sig egentligt af med sin stensamling
- 10 Hasselagermessen Aarhus
- 11 Værkstedets historie
- 23 Forårsturen til Sangstrup Klint
- 26 Gotlandstur med Jysk Stenklub
- 34 Heldige Asener på Helgenæs
- 37 Sommerudflugt 2015
- 39 Danekrædronningen og dinosaurtanden
- 43 Kontingent og klubbens værksted
- 44 Program for Jysk Stenklub

Turannonce

Årets sidste tur

Søndag d. 11.10.

Ingen regler uden undtagelser,
for i år bliver den traditionelle grusgravstur til
en sandgravstur. Vi har fået adgangstilladelse til
sandgraven i Voervadsbro, hvor man bl.a. kan
finde fossilt træ i den enorme grav.

Start fra PS biler,
Søren Frichs Vej 47, kl. 9.00

Turpris ca. 200 kr.

Indbetales på reg. nr. 1905 konto 8890653554
- senest d. 12.09.

Tilmelding t/Linda på: 8635 2740
eller 5051 0055
eller mail: lindakaj@gmail.com

En ny gammel lort

Mette Hofstedts statusopdatering på Facebook

Så har jeg fået frilagt (præpareret) min lille koprolit, som jeg fandt i Hammelev kalkgrav. Jesper Milan, som er forsker i sporfossiler og museumsleder på Geomuseum Faxe, har nu haft lejlighed til at studere den nærmere og fundet ud af, at det er et hajekskrement.



Den lille, men meget velbevarede hajlort fra Tidlig Danien fundet i kalkbruddet ved Hammelev.

Den spiralsnoede form skyldes hajers særlige tarmsystem, som er kort og snoet, så føden bedre kan optages! Den er nu blevet erklæret for danekræ (DK 775), da koprolitter er meget sjældne fossiler i de danske kalk- og kridtaflejringer. Hidtil er der kun kendt enkelte eksemplarer fra mellem Danien i Faxe Kalkbrud og en enkelt fra Øvre Maastrichtien fra Stevns Klint. Koprolitten fra Hammelev er den hidtil bedst bevarede, idet den fine spiralsnoede opbygning er meget velbevaret.

Seneste nyt er, at den vil blive beskrevet i en lille videnskabelig afhandling. Så kan man vist ikke nå højere med sit heldige fund!!

Råstofgrave og gæster - en opfordring

Af Jytte Frederiksen

I mange år har vi besøgt både grus- og kalkgrave her i Danmark. Næsten altid efter at have fået ejerens eller opsynsmandens tilladelse. Som regel har vi haft en lille snak om, hvor vi måtte gå, og hvad vi absolut ikke måtte. Forbudene har ofte taget sigte på at undgå, at vi skulle komme til skade. I Faxø Kalkgrav har Alice Rasmussen desuden belært os om, hvor katastrofalt det er for den videre forarbejdning af kridtet, hvis der kommer stanniolpartikler med i læsset. Tag derfor ALT dit affald med hjem igen. Og det kan vi jo godt finde ud af.



Jeg ved så uendeligt lidt om, hvad man bruger de forskellige råstoffer til. Og når jeg kommer i en grusgrav, hvor materialer ligger opsorteret i mange forskellige kegleformede bjerge med mystiske numre og betegnelser, bliver jeg mindet om min uvidenhed. De bunker, der for mig repræsenterer muligheden for at finde fossiler, er for ejeren værdifulde materialer, som han har ordnet på en bestemt måde med salg for øje til kunder, der stiller meget specifikke krav. Til kornstørrelse eller til mineralindhold. Det er derfor svært uheldigt, hvis jeg kommer til at udløse småskred som blander to forskellige bunkers materialer. For nylig faldt jeg over en lille pudsigt oplysning om, hvor krævende kunder kan være: når man genopretter vandløb så de igen kan fungere som gydepladser for laks og ørreder lægger man småsten ud i vandløbets slyngninger. Der MÅ IKKE være flint i det materiale, fordi fiskene risikerer at skære sig på flinteflækker når de med halen slår huller i stembunken. Opdager kunden flint i leverancen går den retur.

Der er jo ingen af os, der får lov til at besøge råstofgravene, der ønsker at skaffe værten ubehageligheder på halsen, men vi kan nemt i vores iver efter at gøre gode fund komme til at gebærde os uhensigtsmæssigt. Jeg tror, vi gør klogt i at huske, at det mange steder er et varelager, vi får lov at færdes i. Og at det kan være et farligt sted.

I et par år har der været åben adgang til kalkgraven i Dalbyover. Også selvom der arbejdes i graven. Desværre kan ejeren berette om rigtig mange

grimme episoder, hvor besøgende går i vejen for de arbejdende maskiner, går helt hen til lodrette vægge med udhæng som kan falde ned når som helst. Han har oven i købet gjort sig den ulejlighed at udlægge advarselsbånd flere steder. Uforsigtige besøgende bekymrer ham så meget, at han overvejer, om der fortsat skal være ubegrænset adgang. Det er jo en skam.

Jeg har ingen færdig opskrift på, hvad der kan gøres for at mindske mulighederne for misforståelser mellem ejere af råstofgrave og besøgende. Men mon ikke det er en god ide at tale sammen om hvilken opførsel der forventes af os, når vi kommer på besøg.

Geologiens Dage

**Ture og oplevelser i hele Danmark
19. og 20. september 2015**

LOKAL GEOLOGI: Geologiens Dage er en årligt tilbagevendende begivenhed, hvor geologer, naturvejledere og museer står parat med tilbud om ture, rundvisninger og udstillinger i hele landet. Der er oplevelser for alle aldre i geologiens verden.

Programmet for Geologiens Dage vil ved udgangen af august måned blive offentliggjort på hjemmesiden: http://geologi.snm.ku.dk/aktiviteter/geologiens_dage/

Du kan også følge [arrangementet på Facebook](https://www.facebook.com/events/1656263067940221/) (<https://www.facebook.com/events/1656263067940221/>).

Hvordan skaffer man sig egentlig af med sin stensamling???

Af Søren Bo Andersen

Har du nogensinde overvejet, hvad der skal ske med din stensamling den dag, hvor du ikke gider mere eller ikke kan passe den længere?

Mine tanker om min egen samling er begyndt at være præget af min mere og mere falmende dåbsattest – ud over at jeg også har været med til at ”hjælpe andres samlinger videre” – det være sig dødsboer og andet. Det er ikke udelukkende et behageligt job.

Man bliver nødt til at overveje nøje og i god tid, hvad man ønsker for sin samling – de kære fossiler og mineraler, som kan have knyttet så mange minder og historier til sig.

Man skal selvfølgelig skelne, for der er noget, som man bliver nødt til at indse kun har værdi for én selv, fordi det var sjovt at finde, eller fordi der er en sær samlerhistorie forbundet med stykket. – Og det har ikke nødvendigvis værdi for nogen anden. Men der kan jo også være værdifulde stykker i samlingen – nogle kan måske have været dyre at anskaffe og vil måske stadigvæk repræsentere en god handelsværdi (selv om salgspriser har det med at være noget mindre end købspriserne), - andre stykker har måske en videnskabelig eller udstillingsmæssig værdi for de rette specialister eller museer.

Man gør sin samling en stor tjeneste ved at hjælpe dem, der senere skal tage sig af samlingens afvikling. Det er sjældent, at arvinger eller kuratorer har samme viden og lidenskabelige interesse, som man selv har, så de kan derfor have svært ved at skelne godt fra skidt, og ofte er en bo-rydning en vis hastesag. Så for at undgå den hurtige løsning med ”kom alt i affaldsbeholderen”, vil det gavne på forhånd at markere, hvilke stenstykker der har en værdi, økonomisk eller videnskabelig, og hvem de i givet fald kan gives til eller forsøges solgt til eller igennem. Læg for eksempel en tydeligt synlig, farvet seddel ved det enkelte stykke med angivelse af ”modtageren” – og husk, at det i enhver samling altid er vigtigt, at der er funddata om lokalitet mv. noteret ved hvert stykke – det er ikke altid nok med et nummer på

stykket, hvis man nu senere ikke kan finde det tilhørende kartotek. Når man så har fået placeret de bevaringsværdige dele af samlingen lykkeligt, så er der resten... Og tilsvarende gælder også for den almindelige periodevisse udtynding, hvor de halve, de skæve, de grimme og i et vist omfang måske også dubletterne skal smides ud. Det er jo ikke alt, man kan videreføre til en stenklubs julelotteri – noget måske, men ikke alt. Hvis man har en samling, hvor der livslangt er samlet ind og ikke jævnlige er blevet tyndet ud, vil der være meget, der skal ”smides ud” – og det gælder selvfølgelig også for alle sten, man undervejs vil skaffe sig af med, at det ikke er lige meget, hvor man lægger eller smider dem. Lad være med blot at smide dem på stranden eller i en grusgrav, hvis det ikke lige er der, de oprindeligt blev fundet – for, som vi ved af egen erfaring: sten på strand og i grusgrav ”risikerer” at blive samlet op og slæbt med hjem. Sådanne er vore egne samlinger jo også vokset gennem tiden. En kommende finder af dine aflagte sten og fossiler, som i virkeligheden er ”fremmede for lokaliteten”, vil jo med god ret hårdnakket kunne hævde at have fundet stykket dér og dér, og der vil være situationer, hvor det objektivt vil være svært at afgøre, om det er et nyt og spændende videnskabeligt fund fra den pågældende lokalitet – eller om det er resultatet af en samlers uheldige dumping et tilfældigt sted.

Jeg har selv mødt skrivekridtfossiler smidt i Dalbyover Kalkgrav, hvor der brydes kalk fra det noget yngre Mellem Danien (se evt. Stenhuggeren nr. 141 fra september 2013).



Skrivekridt dumpet i kalkgraven ved Dalbyover. Kridtet ses som lidt hvidere end den hjemmehørende kalksten. (Foto: SBA)



DK 757 – Semicassis rondeleti – sneglen er fundet i Gram Lergrav, men sandsynligvis er den hjemmehørende i lag fra Sen Oligocæn, måske fra Lodbjerg i Thy. (Foto: Sten L. Jakobsen, SNM, Geologisk Museum).

Et andet og nyere tilfælde er fundet af en snegl (*Semicassis rondeleti*) i lergraven i Gram med lerlag fra Sen Miocæn. Sneglen nåede helt frem til danekrævurdering (DK 757), hvor der opstod mistanke om en forkert placering. Det var Ingemann Schnetler, der anmodede om en nærmere undersøgelse af leret inde i sneglen for at finde de såkaldte fossile dinoflagellatcyster, som ville kunne afgøre den nøjere tidsmæssige placering af sneglen. Han havde ud fra sit artskenndskab en formodning om, at det fundne stykke tilhørte en lidt ældre form, end man kunne forvente i Gram Ler. Formodningen viste sig at holde stik, for sneglen og indholdet mindede fuldstændig om fund fra de sorte lerlag fra Sen Oligocæn i kystklinten ved Lodbjerg i Thy. Denne ”forkerte” snegl må være tabt af en samler, som havde været en tur nordpå.

Forhåbentlig var det ikke et forsøg på at drille eller forvirre ”eksperterne”! Om dette går der derimod for tiden en kedelig fortælling, nemlig om fossiler fra Englands eocæne London Ler, som skulle være blevet smidt på stranden ved Trelde Næs, hvor lagene har nøjagtig samme alder, og hvor fossilerne for så vidt godt kunne have optrådt. London Leret er afsat på nogenlunde lavt vand og leret ved Trelde er afsat på temmelig dybt vand, så der vil af den grund være fossiler, som levede det ene sted og ikke det andet. En sammenblanding vil kunne ødelægge vores opfattelse af faunasammensætningerne. Det er bare ikke i orden, - det er en forfalskning, som ødelægger det for alle andre, og det burde diskvalificere gerningsmanden fra at blive taget alvorligt i alle andre geologiske sammenhænge.

Det er et adelsmærke for os amatør-samlere via vores indsamlinger at bidra-

ge til den samlede viden om lokaliteter og geologi. Dette bidrag kan man direkte måle på antallet af danekræ, som her i 25-året for ordningens indførelse nærmer sig de 800 stykker. Hvert eneste af disse har øget vor viden om fortidens liv i det ”danske” område. Stenklubberne og amatør-samlere har i stadig øget omfang fået betydning og har vundet respekt hos fagets professionelle. Lad os fortsat være med til at udvide klarheden og ikke øge forvirringen.

Hasselagermessen - AARHUS STEN- OG SMYKKEMESSE 2015

Lørdag 3. og søndag 4. oktober 2015, i KHIF-Hallen,
Koltvej 43, 8361 Hasselager.

Begge dage er åbningstiden, fra kl. 10 til 17. Entre: Kr. 60,- for begge dage. Børn under 13 år gratis i følge med en voksen. **Rabatkupon:** 2 personer kan komme ind for 1 persons pris.

Hvis du er interesseret i en rabatkupon skal du sende en mail til:

claus@stenogsmykker.dk senest 6 dage før messen.

Alle annoncer i de skrevne medier, kan også bruges som rabatkupon.

For børn: Jysk Stenklub vil ligesom sidste år have en ”sandkasse”, hvor børn kan finde fossiler.



Værkstedets historie

Lillian Skov giver et tilbageblik over sin brug af og glæde ved klubbens værksted

År 2014 skete det, vi på værkstedet havde vidst ville komme. Vi skulle flytte, for Sct. Annagade Skole skulle tømmes. Kommunen havde besluttet, at alle bygningerne, der rummede mange forskellige aktiviteter, skulle rives ned. Endnu vidste vi ikke, hvor vi skulle hen, kommunen skulle finde nye lokaler til de forskellige, der havde haft deres gang i bygningerne. Vi krydsede fingre og håbede på, at det måtte blive et sted i midtbyen.

Da beskeden kom, at der var blevet fundet et egnet sted i bygningen, der rummede Læssøesgades Skoles fritidsordning, så jeg frem til det med nogen skepsis. Hvilke lokaler ville vi få tildelt? Jeg må indrømme, at mit første indtryk ikke var særlig optimistisk. De to rum, et meget lille og et lidt større, hver med indgang fra en lang gang, virkede ikke særlig brugbare, men der blev givet mange løfter om de forandringer, der ville ske, og tilsyneladende fik vi frie hænder. Der var dog to positive ting ved stedet: Der var køkken og et toilet.

Klubbens historie er beskrevet så fint i Stenhuggeren, da klubben havde 40 års jubilæum.

Inden jeg fortaber mig i de nye lokaler, vi har nu, vil at prøve at fortælle lidt om min egen tilknytning til Stenklubben, og i særdeleshed til værkstedet i kælderen i Sct. Annagade Skole, og om det indtryk, jeg fik den første gang, jeg stod i døren indtil dette.

Det hele startede i 1977, hvor jeg var blevet ansat på et plejehjem. Flere gange om ugen kom laboranten, Annie Buus, for at tage blodprøver. Den fine polerede sten indfattet i sølv, der hang i en kæde om hendes hals, vakte min interesse, så det var helt naturligt at spørge, hvem der havde lavet dem. Svaret var: "Det har jeg selv lavet i Jysk Stenklub". Næste gang vi mødtes, havde hun et af klubbens blade med til mig. "Værkstedet kan du finde i kælderen på Sct. Annagade Skole, hvor de sliber hver tirsdag. Det er Erik,



du skal tale med.” Det var den oplysning, hun gav mig. ”Du kan gå efter lyden, så finder du det nemt”!

Klokken 19 den følgende tirsdag, fandt jeg den rigtige bygning, hvor lyset skinnede fra tre ret store vinduer med mattede ruder, pyntet med graffiti. Døren var åben, så jeg gik ind og fulgte lyden fra mange maskiner. Den lange gang, jeg kom ind i var ligeledes malet med lange striber af spraymaling. Selv dørene havde fået deres andel, men ud fra en af dem skinnede lyset. Det indtryk, jeg fik, da jeg stod i døråbningen, var ikke særligt imponerende – og dog. Jeg så en hel del mennesker, der stod med ryggen til mig, travlt beskæftiget med et eller andet. Jeg ikke kunne se hvad var, men lyden fra de mange maskiner, der var i gang, var overvældende.

Ved et langt bord i midten af lokalet sad to mænd og talte sammen, og der lå flere sten foran dem. På det lange bord lå flere sten. Jeg vovede mig ind og præsenterede mig. ”Sid ned”, var det første Erik sagde, da han havde sagt sit navn. Jeg forklarede, at jeg havde mødt Annie Buus og nu var nysgerrig efter at se, hvad de lavede. Men jeg havde ingen sten? Det var ikke noget problem, sagde Erik. ”Vi har altid sten, nybegyndere kan få. Nu viser jeg dig, hvad du skal gøre, så kan du bare gå i gang.”

Dog, inden jeg nåede at komme i gang, var det åbenbart kaffetid. Alle maskiner blev slukket, og nu blev de fleste af stolene rundt om bordet optaget. Der var 10 personer. Et nyt medlem skabte altid nysgerrighed. Særlig hvor jeg havde hørt om klubben. Alle præsenterede sig, heldigvis kun med fornavne. Jeg fik deres slebne sten at se. Alle ville de gerne fortælle om det, de lavede. De holdt altid en pause på et eller andet tidspunkt for at kunne snakke sammen. Der var dog een ting, Erik nævnte: Jeg var for fint klædt på. Tøjet skulle kunne tåle en del ikke særligt rent vand, der sprøjtede, når man sleb. Det var også tilrådeligt at have gummistøvler eller træsko på. Eller i det mindste gamle sko. Da jeg kom, havde jeg godt lagt mærke til, at der var vand på gulvet.

Da kaffepausen var slut, havde jeg nu adskillige sten. Alle havde været ivrige efter at give mig de rigtige sten, så jeg kunne komme i gang.

Medens vi sad omkring bordet, havde jeg nået at få et første indtryk af selve lokalet. Det var et værksted i ordets bogstavelige forstand. Der var rå betongulv, og loftet var beklædt med tykke plader, hvis formål var at dæmpe lyden fra de mange maskiner. Samtlige vægge havde nok flere år tilbage været malede, og som pynt var der hængt adskillige gamle savklinger op. På lange borde ved tre af væggene stod slibemaskinerne tæt. Til hver maskine hørte en

arkitektlampe. Oven på hver maskine var en mindre spand sat fast, på gulvet stod ligeledes en spand, dog noget større. Under bordene var der hylder fyldt med meget forskelligt. Ting, der så ud til at være for gamle og ikke kunne bruges mere, og meget andet, uvist hvilket formål, de havde haft. I et hjørne på det andet bord stod en metalkasse med en sav. I et andet hjørne kunne jeg



se en boremaskine, der var sat omvendt på et stativ! Den sidste væg var helt fyldt op af en stor rødmalet bogreol. På en del af hylderne lå forskellige sten, mineraler og fossiler. Der var en mængde bøger og blade. Der stod kaffekopper, Nescafé, sukker og en dåse med småkager. Der lå stabler af kasserede håndklæder og viskestykker. På gulvet stod adskillige træsko og gamle gummistøvler. Til venstre for døren ud til gangen stod et lille bord, og under dette en stor gul gasflaske. På et søm hang forskellige forklæder. Rummet var ret koldt, for den meget store radiator i hjørnet fungerede ikke. ”Vi bruger varmt vand i spandene på maskinerne, når vi sliber. På den måde undgår vi at få alt for kolde hænder. Det hjælper lidt,” forklarede Erik.

Men nu skulle jeg selv til at prøve at slibe. Jeg havde fået en Silkespalt i god størrelse. ”Det er en god sten at begynde med,” forklarede Erik, ”du får ret hurtigt et pænt resultat, du kan vise frem, når du kommer hjem.” Senere skulle jeg sande, at Erik havde ret. Langt de fleste sten kræver lang tids slibning og polering, inden de får den skinnende overflade, man ønsker.

Jeg fik tildelt et forklæde. Vedkommende, der stod ved den første maskine, rykkede godvilligt, så jeg kunne komme til. Alle havde de sten i forskellige stadier i slibeprocessen, det gav muligheder for at alle kunne komme til uden problemer.

Erik forklarede mig, hvordan jeg skulle holde stenen. ”Klingen drejer nedad, så hvis du taber stenen, falder den ind i maskinen, du får den ikke i hovedet.” Da Erik havde vist mig, hvordan jeg skulle holde stenen, satte han sig hen til bordet igen. Han vidste, at vedkommende, der stod ved siden af mig, ville hjælpe, hvis jeg kom i vanskeligheder. Alle var utrolig hjælpsomme. De havde slebet sten i adskillige år, og de delte gerne ud af deres erfaringer.

Efter den prøveaften var jeg fanget. Med mig hjem havde jeg foruden den forholdsvis pænt slebne sten også flere råsten, jeg havde fået foræret. Erik havde forsynet mig med adskillige klubblade. Hjemme blev klubbladene alle gennemlæst med stor interesse. Jeg ville melde mig ind i Jysk Stenklub, det vidste jeg nu. Annie Buus spurgte næste gang, vi mødtes, hvad jeg havde syntes om værkstedet. Værkstedet, nå ja, men bruge det, det ville jeg.

Det gik op for mig, at foreningen rummede meget andet end værkstedet. For mig at se var der tre grupperinger i klubben. Der var de medlemmer, der havde interesse i fossiler, dem, der havde interesse i mineraler, og så en gruppe, der sleb alle mulige slags sten på værkstedet. Mange klubmedlemmer samledes den anden lørdag hver måned på Aaby Bibliotek til foredrag. Spændende foredrag om alt, der kunne tænkes at have interesse for en klub af denne slags, intet var for stort, og intet for småt. Det gav mig lejlighed til at møde og hilse på klubbens medlemmer. Der var unge og ældre, alle med samme store interesse for sten m.m. Ingen blev spurgt, hvad man var af profession. Endnu engang blev jeg mødt af rare mennesker og blev på een dag inddraget i et fællesskab, der viste, hvordan klubbens medlemmer var.

Næsten hver gang, der var klubmøde, kunne jeg købe forskellige sten, som andre medlemmer havde til salg. Det var specielt spektrolitten, der havde fanget min interesse. Den skinnende blå farve viste sig, selv inden stenen var forarbejdet. Andre gange var der kasser med "Tag-selv-sten". For mig, der var startet på bar bund, var disse kasser en guldgrube, her kunne jeg finde de brugbare sten, jeg havde lyst til at prøve. En gang om året var der generalforsamling. Den var nu som regel ret hurtigt overstået, for de fleste af bestyrelsens medlemmer modtog genvalg. Bagefter kunne der stilles spørgsmål. Og det var ikke ret mange.

Juleafslutningen var noget for sig selv. For mig var det en stor oplevelse, men da I alle kender til den, er det ikke her, den skal beskrives.

Efterhånden blev jeg fortrolig med alle maskinerne, vidste, hvornår man skulle gå fra ene til den anden, efterhånden som stenen, man sleb, blev mere



og mere blank. Enkelte gange måtte jeg begynde forfra, hvis resultatet ikke var blevet det ønskede. Næsten helt færdige sten kunne gå i stykker for mig, eller jeg tabte sten på gulvet, så de knækkede. (Gulvprøven, som den blev kaldt). Jeg lærte meget af erfaring. Ingen havde dog ondt af mig, mange havde prøvet det samme.

Men jeg blev også mere dristig, for hvis jeg ikke selv savede stenene over, fik jeg det jo ikke lært. Jeg startede med den nemmeste sten først. ”Du kan ikke skære fingrene,” forklarede Erik, ”for på hver side af klingens, sidder der industridiamanter. Det er dem, der skærer stenen over.” Altså måtte jeg så gå i gang. Erik blev dog denne gang stående ved siden af mig. Godt jeg havde gammelt tøj på, maskinen sendte en hel del vand iblandet olie hen over mig, men stenen fik jeg skåret over. Den dag lærte jeg, at man ikke skal være sart, hvis man selv vil skære den udvalgte sten over.

Hver aften, når tiden var gået, og værkstedet skulle lukke, kom oprydningen. Vandet, der var blevet opsamlet i de metalkasser, som maskinerne stod i, skulle fjernes. Der lå tykke skumgummisvampe til det samme, de blev vredet tørre. Derefter skulle hver maskine tørres af for vand. Vandet blev tørt ud i en stor vask i det lille rum uden på gangen. Rummet havde engang været køkken, men nu var det lagerplads for alt muligt. Det lange bord blev gjort rent for slibestøv, og det sidste var rengøring af selve gulvet. Med en gulvskrubbe og stor gulvklud tørrede vi gulvet tørt for vand. Og der lå meget vand på gulvet, for enkelte af maskinernes metalkasser var temmelig utætte. Pedellen havde på et tidspunkt været nede på værkstedet for at sige, at han gik hjem nu, og vi var derfor de sidste på skolen, så vi måtte sikre os, at yderdøren var ordentligt lukket og låst, når vi gik.

Erik og jeg skulle med samme bus til Holme, så når han havde slukket for strømmen og taget stikket ud, kunne vi gå. På den måde var der ingen strøm på hverken maskiner eller lamper.

Jeg havde fået et godt indtryk af, hvordan forløbet var på værkstedet. Da jeg den aften tog bussen hjem, lignede jeg en værkstedsarbejder. Mit tøj var vådt, og mine sko, hvor vandet nu var tørret ind, var hvidplettede af slibepulver. Med mig hjem havde jeg nu den fint – syntes jeg da selv – slebne sten, der havde været mit resultat af aftenens arbejde. Familien var dog ikke særlig imponeret af det resultat. Jeg indrømmer, den var da ret mat uden det fine skær, de andres sten havde.

Årene gik. De mange ture rundt i Danmark og til udlandet, som klubben arrangerede, læste jeg om i klubbladene. Det var interessante og velskrevne artikler. Det var spændende at læse om det, medlemmerne havde med hjem

af forskellige ting, de havde fundet. Flere gange viste de deres fund frem på klubmøderne. Jeg var med på en tur til Mors, hvor vi så det meget spændende museum med de mange fossiler. Jeg var nok den eneste, der ikke fandt noget, jeg fandt kun det kattegrus, de forarbejdede og solgte. Jeg tror ikke jeg havde evnen til at se tingene. Turen var for mit vedkommende hyggelig, så det gjorde ikke så meget, at mit fund var beskedent.

Klubbladene var i det hele taget der, hvor jeg læste om aktiviteterne i klubben. Og emnerne spændte vidt. Oplysninger om stenenes hårdhed, fossiler, mineraler, ja, selv oplysninger om perler og opaler fik vi. Dinosaurernes historie blev beskrevet. Billederne, der var i bladene, var fine – jeg kunne blive ved. Altid var det interessant læsning. Referaterne fra generalforsamlingerne (og julesammenkomsten med de flotte præmier) var altid velskrevne.

Efterhånden som man har med sten at gøre, lærer man også, hvordan de opfører sig, når de bliver skåret og slebet. Det er muligt at ødelægge en sten ved at skære den forkert. Det var noget, jeg lærte på den barske måde. ”Nu slukkede du lyset i stenen,” sagde Erik en gang til mig. Da havde jeg skåret den forkert. For Erik var alle sten *ædle* sten. Nok var nogle sten dyrere end andre, men det var det eneste, der adskilte dem fra andre.

Hjemme hos mig begyndte de slebne sten at fylde den ene cigarkasse efter den anden. En anden ting, jeg også havde set, var den måde de andre behandlede en færdigslebet sten på. Den blev omhyggeligt pakket ind for sig selv. Ikke noget med at lægge den sammen med de rå sten. Den kunne blive ridset af dem, og så var det en ny omgang polering.

Nu havde jeg enkelte sten, der var så fine, at jeg ville prøve at indsætte dem i sølv. Flere medlemmer sad om aftenen og indfattede deres sten i fine sølvkasser. Det krævede dog, at jeg anskaffede det værktøj, der skulle til. Allerefterst skulle der købes sølvplader. Jeg fik ringet til Ravstedhus, et firma, der solgte de ting, klubben anskaffede. Sølvpladen skulle have den rigtige størrelse (den skulle være aflang) og tykkelse. Samtidig købte jeg tænger, save og mange andre ting, jeg skulle bruge.

Som jeg engang havde fået at vide: Jeg lærte kun ved selv at prøve, og det samme gjaldt her. Jeg lærte først at lodde. Hold da op, hvor meget sølv, jeg fik smeltet, inden jeg lærte hvordan slagloddet opførte sig. ”Husk på, slagloddet løber hen imod flammen!” ”Du skal huske at dreje skiven, sølvet ligger på!” Mange var rådene, der kom fra de erfarne. Selv det at vove at tænde for gasflammen krævede overvindelse. Når jeg tændte den, gav den en lang flamme, der skulle reguleres. Det var kun den inderste blå flamme, der skulle bru-

ges. Nu stod jeg så med noget nyt, jeg skulle lære. Men der var altid hjælp at hente, ingen svigtede mig. Derfor kom også fortroligheden med gasflammen. Ganske langsomt fik jeg lært, hvordan man bygger en kasse op. Det krævede en del omhu.

Nu viste det sig, hvad boremaskinen med filtskiven skulle bruges til. Der var to filtskiver, der hørte til boremaskinen, og til hver skive var der en polertang. Der måtte man ikke tage fejl. Boremaskinen kunne derefter tændes, og sølvtingen kunne nu poleres. Bagefter blev den vasket ren for polerfarve. Det samme blev ens fingre (neglene blev dog stadig ved med at være sorte). Der var den udfordring, at boremaskinen stod ret tæt på den første slibemaskine. Derfor kunne slibemaskinen ikke bruges, samtidig med at boremaskinen til polering var i brug. Strøm og vand hørte ikke rigtigt sammen.

At det tog ret lang tid at lave en sølvkasse, så den bliver fin, var en ting. Kassen var lavet efter stenens mål, og ikke omvendt. Jeg fik lavet flere sølvkasser, hvor stenen sad rigtigt. Men en dag fik jeg klemt en sten ned i kassen, så den kom til at sidde skævt. At få den ud igen, var umuligt, så det endte med, at jeg måtte slå stenen i stykker. Nå ja, så lærte jeg det! Alt går ikke altid som planlagt.

Der kom til at gå et årti. Vi havde det hyggeligt på værkstedet og til klubmøderne. Jeg kunne se, hvordan maskinerne blev mere og mere slidte. Fra en af dem løb vandet nu helt hen til døren. Trods dette fungerede værkstedet. I tiden, der var gået, havde vi også affundet os med de mangler, der var på stedet. Vi skulle bl.a. over gårdspladsen for at komme på toilettet, og vi skulle selv medbringe papir fra den toiletrulle, vi havde stående. Hænderne vaskede vi, når vi kom tilbage på værkstedet. Koldt vand fandtes på stedet i enkelte af vandhanerne. Til gengæld var alle flader rigt dekorerede med tags.

En dag blev Erik syg, han måtte opgive at komme på værkstedet. Hvem skulle nu føre det videre? Det gjaldt opsynet med maskinerne, pengene, bladene og biblioteket. Hans Jørn Mikkelsen påtog sig at tage sig af maskinerne. Jeg stod nu pludselig med den nøgle, der hørte til tirsdagsholdet og pengekassen. Det, jeg gennem årene havde lært af Erik, var jeg nu i stand til give videre nye brugere af værkstedet. Jeg huskede stadig det, han havde sagt, den første gang jeg stod ved en maskine: ”Du lærer det først ved selv at prøve”.

Der gik lidt tid, så begyndte forandringerne at ske. Hans ryddede op. De mange ting, som var blevet kasseret men ikke smidt ud, kom nu væk. Det gav luft. Jeg fik hele pengebeløbet fra året, hvor Erik stoppede, samt regnskabet fra årene forud. Nu var det op til mig at samle det beløb, som var i

”kasserollen” hver uge. 15 kr. hver gang man sleb og 10 kr. for sølvarbejde. Det var nu såre simpelt, syntes jeg. Der var et overskud fra året før – det var indtægterne fra brug af værkstedet – og der var de indkøb, Hans havde foretaget. Det, der var tilbage, blev det overskud, vi havde. Jeg tror, jeg må have drevet de forskellige revisorer til vanvid på grund af den måde, jeg afleverede regnskabet på. Var det Cramers Regnebog, jeg brugte? Men det passede altid på kroner og øre.

Ved den første generalforsamling fremlagde jeg værkstedets indkøb. Alle skulle kunne se, hvad pengene var blevet brugt til. Jeg var en gang blevet spurgt, om jeg selv brugte pengene, så derfor! Hans og jeg fik et godt samarbejde, han indkøbte det, der skulle bruges! Jeg betalte regningerne!

Vi havde et pænt beløb i pengekassen, så vi kunne begynde at skifte maskinerne ud og reparere nogle af de gamle. Det foregik efter aftale mellem Hans og medlemmer af bestyrelsen. Det kom til at give en stor forandring. Nu flød vandet ikke længere på gulvet, helt hen til døren. Den store røde reol blev halveret. Det viste sig, at den var dobbelt, med lige så mange hylder på den reol, der vendte ind mod væggen. Det gav mere plads i rummet. En dag blev væggene malet. Det hjalp meget, men selve rummet lignede stadig et værksted. Hvert år blev alt gjort rent, så slibestøvet blev fjernet.

De første år, jeg var medlem, samledes brugerne af værkstedet til sommerafslutning i et lokale i hovedbygningen. Vi pyntede bordene fint op. Frokosten bestod af forskellige slags sild, samt flere dejlige tærter, som nogle medlemmer havde lavet. Der var sat øl og vand frem, endog en snaps kunne det blive til. Til hver afslutning havde Inger Clausen skrevet en sang.

Et år kom beskeden, at de skulle selv bruge rummet, så vi måtte finde et andet sted at være. Det blev på værkstedet, hvor vi forsøgte at gøre det så hyggeligt som muligt. Vi sad ret tæt sammen, vi var jo ret mange medlemmer, men det gik. Nu købte vi smørrebrødet hos den lokale slagter i Odensegade. Der blev dog aldrig den samme stemning, som var i det store lokale i hovedbygningen, og efter at have holdt sommerafslutningen et par gange, blev den til sidst opgivet. Desværre, for det var den dag, de forskellige hold mødte hinanden – uden at skulle gøre rent. Desuden sagde vi tak for året, der var gået, ønskede hinanden en god sommer med et løfte om igen at mødes til efteråret.

Af pedellen på skolen fik vi tilladelse til at benytte lokalet, der lå lige over for værkstedet. Det blev vi virkelig glade for, da det gav os mulighed for at dele arbejdet op i to dele. Vi kunne lave det nye lokale til sølvværksted. Flere gik i gang med at indrette det. Der var et langt bord i midten af lokalet og en bogreol. Vi fik foræret forskellige kontorstole på hjul. Nu kommer jeg igen i forlegenhed, for hvem tog sig af indretningen? Hans var nok den, der satte det i gang, men der må have været flere

brugere af værkstedet, der hjalp til. Som altid blev tingene gjort, men der var ikke noget med ”Det har jeg lavet.” Vi skylder en stor tak til alle, der var med. Som altid var det et godt stykke arbejde.

Et medlem havde malet værkstedet, så det var rigtigt pænt. Da vedkommende ikke er medlem mere, kan jeg godt fortælle, at vedkommende i bedste mening havde tilsluttet strømmen fra en kontakt i hjørnet under et af bordene. Det gjorde, at der nu hele tiden var strøm på både maskiner og lamper. Hvor mange, der vidste det, ved jeg ikke. Jeg var blevet så fortrolig med, at når jeg slukkede for kontakten og fjernede stikket, så var alt slukket. Den dag må der have været overgang i en af lamperne, så da jeg rørte ved den, fik jeg et gevaldigt rap over fingrene. Men der skulle slet ikke være strøm på! Hvor kom det så fra? Den dag måtte jeg have hjælp for at finde årsagen – jeg turde simpelt hen ikke røre ved maskinerne.

Rummet overfor, som nu var sølvlokale, var lysere og meget pænere. Hvor vi havde haft gamle klinger som vægdekoration på værkstedet, fik vi her billeder af forskellige mineraler og fossiler på væggene. Bogreolen kom til at rumme flere fagbøger og flere blade, som klubben købte. Et meget stort bundt gamle klubblade gik jeg i gang med at sortere. Jeg satte alle klubbens blade ind i ringbind. Det blev til 3 stk. Men nu var de der allesammen. Det startede med vedtægterne. Af resten blev nogle samlet og mange kasseret. Klubblade fra de andre klubber samlede jeg i kasser, hvor de blev sat i alfabetisk orden efter deres klubnavne.

Vi havde et pænt overskud i pengekassen (som jeg sad på), så nu kunne vi købe det, der skulle bruges. Boremaskinen blev som det første erstattet med en maskine specielt til polering af sølv. Der blev indkøbt et apparat, der kunne skære sølvpladerne. Nu kom også ideen om at lave de armbånd, der var blevet så moderne. Altså blev der anskaffet et apparat, hvor stangen kunne sættes på, så vi kunne sno sølvtråden. Hver især købte det sølvtråd, der skulle til, og nu blev det drejet og skåret, så de små ringe, der kom ud af dette, kunne sættes sammen på forskellige måder. Kæderne havde navne som for eksempel Konge- og Dronningemønster, og en anden, der kaldtes Peter Pind. Vi lavede på det tidspunkt mange af disse kæder.

En meget tynd sølvtråd kunne strikkes på en Strikkelise (som mange måske kender fra de hestetømmer, børn engang lavede). I stedet for fire søm var der seks (uden hoveder). Det var lidt af en kunst at strikke dem. Sølvet kunne give sig en lille smule – trak man for hårdt, kunne sølvtråden knække, og så var der ikke noget at stille op. Stykket måtte kasseres, og man begyndte

forfra. Den færdige længde sølvkæde blev derefter trukket igennem hullerne i en trækloids, hver gang gennem et mindre og mindre hul. Når kæden ikke kunne trækkes igennem mere, var den færdig. Kæden var på den måde blevet længere og havde fået et finere udseende. Nu var den klar til montering.

Vi havde fået et virkelig godt lokale, gasflasken stod lige ved døren, og pedellen havde hængt en brandslukker op ved siden af døren ude på gangen. Det sølv, jeg havde ødelagt, blev smeltet, så det blev flydende. Når det derefter blev hældt i koldt vand, kom der flere stykker ud af det, der kunne bruges til pynt. Der kunne komme forskellige stykker ud af det smeltede sølv, og det kom alt sammen an på, om det blev hældt forsigtigt nok ned i det kolde vand. Det gav store stykker. Blev sølvet derimod hældt ned i en gulvspand, splintredes det i små, men brugbare stykker.

Vi havde anskaffet de ting, der skulle til, for at støbe små sølvting, og fået vist, hvordan man gør det. Det var svært, og jeg ved ikke, om der i det hele taget var nogle, der fik noget lavet. Men tromlen brugte vi meget. Til den var der anskaffet de små metalkugler, der skulle til. Slibepulver havde vi i forvejen. Vi kunne sætte den i gang i det andet lokale, så vi blev fri for at høre på den. Ikke fordi den larmede, men lyden var ret irriterende.

De ting, der gennem årene blev fremstillet på værkstedet, og som i starten blev betegnet som "nørklerier", var blevet til mange smukke sølvsmykker med fint slebne sten. Jeg tror, at vi efterhånden havde fået anskaffet alle de ting, man kunne ønske sig til brug på værkstedet. Kom der et ønske, blev det taget op til drøftelse, og var det relevant, blev tingen anskaffet.

Hanne Kunde, Inger Clausen, Inger Basse og jeg blev et lille hold, der samlede en gang om ugen. Vi fik lavet mange fine smykker samtidig med, at snakken gik. Nogle gange kom interesserede for at se, hvad vi lavede, men der skete som regel det, at anskaffelse af eget værktøj samt det sølv, der skulle bruges, gjorde, at vi ikke så dem mere end denne ene gang. Desværre. At vi en dag fik mulighed for at lave kobberarbejder, skyldtes Inger Clausen. Hun tilbød os, at vi måtte låne hendes brændeovn, der kunne nå de 1000 grader, der skulle til for at smelte glaspulveret og glasperlerne. Der kom til at gå lang tid på denne måde. Med hjælp fra Inger fik vi lært at håndtere kobberet, nu fik vi igen lavet mange meget fine ting. Desværre satte sygdom også denne gang stopper for arbejdet.

Jeg må indrømme, at fordi der kun var en nogle til hvert hold, var mit humør nogle gange på nulpunktet. Jeg havde påtaget mig at komme hver tirsdag, og det skulle selvfølgelig overholdes. Det var aftalt, at kom der ingen efter den

første halve time, havde jeg lov til at tage hjem. Jeg ventede gerne tre kvarter, før jeg gik. Det passede nemlig med bustiderne. Det var både i regn- og snevejr, jeg tog ind til værkstedet og ventede. Selv om en havde ringet afbud, kunne jeg ikke være sikker på, at en af de andre ikke havde trodset vejret og var dukket op. Det er ikke for at beklage mig, men jeg kom hjem en aften i snestorm med den absolut sidste bus, der kørte til Holme, og på den måde blev jeg reddet fra at skulle gå hjem. Ingen havde vel forventet, at jeg var taget ind i sådan et vejr. Havde jeg dengang haft en mobiltelefon, havde der intet problem været, men det var før den tid.. Der fandtes heller ikke i området omkring Annagade Skole en mønttelefon.

Årene gik, og jeg blev, som man siger, fast inventar i klubben. Jeg blev nok lidt mere strid, når det drejede sig om de penge, jeg havde ansvar for. Pengemæssigt var værkstedet uafhængig af resten af klubben. Et forslag ved en generalforsamling om at værkstedet kunne afgive et beløb til foredragsholdere eller guider til deres ture, afviste jeg pure. Pengene skulle gå til indkøb af slibesten og -bånd eller til nye maskiner. Hans formåede at holde udgiften til slibematerialer på samme beløb i mange år.

En dag kom jeg ned på værkstedet. Da var der blevet kastet en halv kantsten ind gennem vinduet. Til et stort held var den landet lige ved siden af maskinen. En anden gang gik det ud over det rum, vi brugte til sølvarbejde. Denne gang havde det været en ølflaske, der havde knust vinduet og spredt en utroligt mængde små glasskår ud over og ned i de mange blade og bøger på bogreolen.

Nøglerne til alle skolens bygninger blev udskiftet, da der havde været for mange indbrud. Vi skulle have nøgle og nøglekort. Mod et depositum på 100 kr. pr. del, kunne vi få de nøgler, vi ville have. Værkstedet havde så mange penge, at vi kunne anskaffe det antal, vi skulle bruge. Det var rart, at der nu ikke kun var én person, der havde ansvaret for at lukke op.

Det mærkelige var, at selv om vi om onsdagen havde mange utilpassede unge gående forbi de to åbne lokaler, havde vi aldrig haft indbrud. Drengene kom flere gange ind til os, for at se, hvad vi lavede. De kom også ind til os med ting, som de ville vise os, og vi gik ind til dem for at kigge. Store diskussioner havde vi nogle gange med dem.

Som det var sket for flere medlemmer af værkstedet, skete det også for mig. Sygdom i familien tvang mig til at overdrage de ting, jeg havde haft ansvar for, til Hans. Jeg blev dog ved med at være i foreningen og læste klubbladene med samme interesse, som jeg altid havde gjort.

I 2014, inden værkstedet blev lukket, blev vi, der havde nøgler, bedt om at

aflevere disse samt det tilhørende nøglekort. Som lovet blev depositummet derefter tilbagebetalt af kommunen. Det beløb indgik i værkstedets beholdning. Jeg blev glad, da der kom en invitation til at se de nye lokaler, vi havde fået. Da følte jeg mig igen som en del af sammenholdet i værkstedet. De rum, vi nu fik overdraget, var ikke noget at prale af. Men det skulle nok blive godt, og der blev givet frie hænder til indretningen. Kommunen betalte. Jeg må indrømme, at de frie hænder blev brugt godt. Når jeg lige ser bort fra den lange mørke gang, dog uden graffiti, kunne vi nu lukke døren op til et lyst, hvidmalet rum, hvor lyset skinnede ind fra de tre store vinduer. Maskinerne var de samme, men de var stillet op, så de to rum, der var blevet slået sammen, virkede større, end da jeg så det første gang. I kan måske nu forstå min glæde ved lokalerne. Vi havde fået et lille fint køkken. Desuden – og ikke mindst – glædede vi os over, at vi nu kun skulle over gangen for at finde ”det lille rum”, som vi alle havde manglet så meget på Sct. Annagade Skole. Jeg var dog ikke i stand til at bidrage til selve flytningen m.m. Men endnu en gang tak til de medlemmer, der bidrog til, at lokalet kom til at se ud, som det gør nu.

Det værksted, vi flyttede fra, vil blive glemt. Men for alle vi, der i mange år holdt til der, vil der stadig være en erindring om sammenholdet og interessen for stenene, der knyttede os sammen.



Forårsturen til Sangstrup Klint



Turreferat af *Jytte Frederiksen*

Påskelørdag i Jylland 2015 blev en af disse højt værdsatte forårsdage, hvor en stor del af landets indbyggere tager overtøjet på og går ud for at trække vejret uden at få stuestøv i lungerne. Jysk Stenklub havde inviteret på en forårstur ude ved Sangstrup Klint. Inde fra Århus kom den sædvanlige minibuss og fra nord og syd privatbiler med to- og firbenede væsner. Til alt held var en nærliggende græsmark åben for parkering, så vi uden alt for meget besvær fik alle parkeret.

Efter at have studeret bagagerumsudstillingerne med fund fra klinten fordelte en snes mennesker sig i individuelt tempo langs stranden. De første par hundrede meter byder på store strandvolde med flint og kridt, og hurtigt blev de første fossiler fundet. Da vi senere på dagen gjorde fundene op kunne vi konstatere, at der var blevet samlet rigtig mange *Echinocorys* - lige fra smukt bevarede eksemplarer med hele skallen intakt til de meget hærgede, hvor kun flintekernen og enkelte huller vidner om fortids liv.

I meget forskelligt tempo nåede vi frem til klinten, som er under stadig nedbrydning. De sidste års hårde storme har gjort deres til at tilføre stranden nyt materiale til glæde for fossilsamlere. Klinten består af bryozokalk, og når forholdene er til det, ses det tydeligt at bryozoen er afsat i bløde banker der er lavest i den nordlige ende. Bankernes form er på det smukkeste tegnet op af de bølgende flintbånd.

Som dagen skred frem blev der gjort gode søpindsvinefund. Bl.a. *Adelopneustes* sp. og *Brissoptneustes* sp. Flere havde held til at finde fine stenkerne af det eftertragtede søpindsvin *Galerites* sp. Karlby og Sangstrup Klinter er ganske vist afsat i begyndelsen af Danien, men et lille stykke fra kysten ligger aflejringer fra den sidste del af Kridttiden. De store pigge fra søpindsvinet *Tylocidaris baltica* som tit findes på stranden med borehuller er hilsner derude fra. Dem blev der fundet flere pæne eksemplarer af.

Dagen sluttede med en hyggelig gennemgang af fundene. Selvom adskillige frøs, så tænderne klappede, var det svært at bryde op. Når så mange mennesker har haft øjnene med sig i mange timer, dukker der altid nye og uventede ting op. Et af medlemmerne fra Grenå havde inviteret gode venner med på turen, og for et par af dem var det afgjort ikke sidste gang, de tager turen ud til klinten. Fin idé.

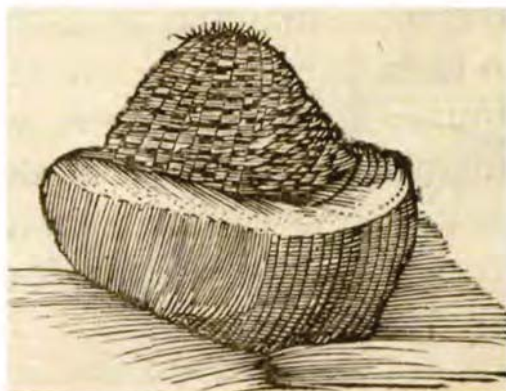


Karlby kirke er bygget af den lokale kalksten, som i "frisk" tilstand let lader sig kløve eller save ud.. Th. Kalkstensrelieffer indmuret i kirkens væg.

Vel er Karlby og Sangstrup Klinger ikke helt så høje, lange og kendte som den berømte Stevns Klint, men de har dog leveret masser af byggematerialer til Djurslands gårde og kirker. For fossilsamlere kan hele ruten fra Bredstrup Klint til Fornæs Fyr anbefales – der er masser af flint og dermed mulighed for gode fund. I forsommeren blev der bl.a. fundet et af de sjældne søpindsvin, hvor den øverste del har en bivokskagelignende struktur efterladt af forsvundne calcitkrystaller på den oprindelige skals inderside.



Kirstens "bivokskage-bevarede" søpindsvin fundet på lokaliteten.



Ole Worms tegning fra 1655



- og Olearius's tegning fra 1666

I 1655 udkom Ole Worms *Museum Wormianum seu Historia Rerum Rarium* med en lille tegning af et sådant søpindsvin. Adam Olearius lod i 1666 et andet eksemplar aftegne.

Mon ikke der er flere derude. Der er fri adgang for alle. God jagt til jer alle.

P.S. Man kan se flere af disse specielle søpindsvin i Joachim Kalhlke og Siegfried Taake: *Fossile Wasserwagen, Wabenigel & Co. Wankendorf*, 2013.

Redaktørens bemærkning: Et tilsvarende bevaret søpindsvin er blevet fundet af tidligere klubmedlemmer, nemlig fam. Dannehøj i Odder. Her kommer et billede (foto, SBA) af deres fund, som nu opbevares i Henrik S. Jensens samling.



Gotlandstur med Jysk Stenklub

24. april – 2. maj 2015

Referat af Tage Burholt: 24.4. – 26.4., af Ragna og Alex Brødsgaard: 27.4. – 29.4. og Jytte Frederiksen: 30.4. – 2.5. (Fotos, Arne Dich)

24.4. Vi mødtes meget tidligt ved PS Biler, hvorpå vi kørte ned til færgeløjet i Aarhus. 8.45 sejlede vi mod Odden. Videre gik det over Øresundsbroen og med en frokostpause et sted i Skåne. De fleste fik en räksmörgås eller dagens ret. Kaffepausen blev holdt ved Toftastrand, der nærmest kan beskrives som et konditori, hvor de sælger nogle rigtig lækre kager, og hvor man kan få kaffe med påtår. Altid et besøg værd. Oskarshamn nåedes i god tid inden afgang. Færgen afsejlede ved 8-tiden. På færgen blev tiden fordrevet med lidt aftensmad, en snak eller en lur.



Gotlandsfærgen er nået, og skyggerne er ved at blive lange her sidst på dagen.

Vi kørte i land i Visby ca. 23.30. Ca. ½ time senere var vi fremme ved Lummelunda Vandrerhem, hvor vi skulle bo hele ugen. Et dejligt vandrehjem, gode værelser og god mad, samt rigtig god service fra vores ”mor”, der var fra Moldova. Der blev kræset for os hele ugen.

25.4. Efter en god morgenmad og smøring af madpakker, kørte vi ud til Ygne. Ygne er en udmærket lokalitet til de mere almindelige ting fra Visbymerglen og Högklintkalken. Vi startede med at gå mod syd i retning af Tofta Skjutfält. De fleste vendte om inden de kom så langt. Derefter en kortere tur mod nord i retning af Högklint. Her blev bl.a. fundet enkeltkoraller, *Paleocyclus porpitus*, knapkoraller, *Heliolites* sp., solkoraller, *Favosites* sp., bikagekoraller, *Syringopora* sp., koralkolonier, stromatoporider, både *Stromatopora* sp. og *Pseudolabechia besslandi*, brachiopoder som *Eoplectodonta* sp., *Atrypa* sp., *Strophoprion* sp., *Ferganella borealis* og *Visbyella visbyensis*, desuden *Ptilodictya lanceolata*, bryozokolonier, *Hermannina* sp., muslingkrebs, samt *Euomphalopterus alatus*, snegle.

Efter dette kørte vi tilbage til vandrehjemmet, hvor fossilerne blev lagt frem på borde med voksduge. Her blev der rensset, sorteret og studeret fossiler. Desuden fik vi en enkelt øl eller en kop kaffe. Dette arrangement blev gentaget alle dagene.



Så er samler-arbejdet i gang – det skal nok blive en god dag.

26.4. Denne dag kørte vi ud til Rönnsklint, en lokalitet som Jens kendte. På denne lokalitet var der mere mergel fra nedre Visby-mergel blottet, og vi kunne finde en del fossiler fra dette lag, men også fra øvre Visby-mergel og Höglint-kalken. Vi startede med at gå mod syd og derefter mod nord og fandt en hel del fossiler på denne lokalitet. Ud over de fossiler vi fandt dagen før blev der også fundet brachiopoden *Eospirifer* sp., som Arne fandt en hel og flot af. Vi andre nøjes med at lede. Af andre brachiopoder kan nævnes *Leptaena* sp., flere *Strophoprion* sp., *Hesperorthis davidsoni*, *Oglupes visbyensis*, der har en vingeformet forlængelse af skallen, *Isorthis loveni*, *Gotatrypa bedei*, *Delejina phaseola*, desuden enkeltkorallerne *Tryplasma* sp., *Dalmanophyllum* sp., *Holophragma* sp., *Ketophyllum* sp., en enkeltkoral, der var let firkantet, samt den rigtige 4-kant koral *Goniophyllum pyramidale*, også den karakteristiske koralkoloni *Planalveolites* sp. blev fundet. Af bryozokolonier kan nævnes *Coenites* sp., *Fistulipora* sp. og *Monotrypa* sp. Desuden blev der fundet *Orthoceras* sp., blæksprutte, *Oriostoma* sp., snegle og søliljestilkstykker. Samt dem jeg har glemt!



Koral, *Schlotheimophyllum patellatum*



4-kant koral, *Goniophyllum pyramidale*

27. 4. Vi stod op til en smule snuskregn, men heldigvis ikke megen vind. Morgenbordet, som vanlig, tillokkende og varieret. Hvis ikke vi var helt vågne blev vi det! Ragnas brød satte sig fast i brødristeren og dermed kraftig røgudvikling – brandalarmen virkede! –Og ingen vidste, hvordan den kunne slukkes! Mange gode råd og flere ting blev afprøvet...intet hjalp før den tilkaldte vært, Torgny, fik slukket for hylerien. Efter dette postyr var vi klar –dagens mål, Grogarnshuvud. Tværs over øen hvor vi bl.a. kunne iagttage traner, kør-

te gennem Roma med Kungsgården og klosterruinen, men også det lokale whiskydestilleri. Ad kringlede grusveje, hvor forrevne fyr og enebær prydede landskabet, snoede bilerne sig ned fra det 32 m høje Grogarnsberget til stranden.



Endelig fremme ved stranden nær Grogarnshuvud.

Området ligger i Hemselaget, og der blev fundet rigtig mange brachiopoder i rallet. Fine muslinger, især *Ilionia prisca* og snegle som *Loxonema* og *Oriostoma*, tillige koraller og 'kattskallar'.

Ca. kl. 15 gik det hjemad over Visby. Stenfremvisning, kaffe og te. Nogle valgte at handle hos Tempo ved Stenkyrka, og andre gik tur fra vandrerhjemmet, hvor der især kunne findes store mængder af de små tyndskallede brachiopoder *Eoplectodonta transversalis*, men også enkelte muslingekrebs. Dejligt aftenmåltid bestående af norsk villdlaks med rognsovs og derefter snakende aftenhygge inden godnat....

28.4. Efter den gode morgenbetjening og opvartning stod dagens program på Visby. I samlet flok fulgtes vi fra Söderport gennem de hyggelige gamle gader til museet. Men ak, der åbnedes først kl. 11, derfor besluttede vi at besøge Sussi og Marie i deres butik, som ligger ganske tæt på museet. Sussi fortalte levende og begejstret om Gotlands fossiler (selv om hendes 'favorit' faktisk slet ikke er gotlandsk, nemlig svampen *Astylospongia praemorsa*), og der

blev også handlet smykker i butikken.

Gotlands Fornsal er altid et besøg værd – beundre de mange billedsten udført så langt tilbage som ca. 400 e.Kr., men også de imponerende sølvskatte, der er blevet fundet på øen. Svært var det, selvfølgelig, også at løsrive sig fra de flotte fossiler, blot lidt kedeligt, at der flere steder i samlingen var forkerte navne på de udstillede genstande!

Flokken spredtes i vidt forskellige retninger, og man kunne jo så fundere lidt over Visbys historie. Eneste købstad på øen, mange bygninger fra middelalderen og den 3 km lange ringmur med 44 tårne, opført fra ca. 1250 til begyndelsen af det 14. årh.. Byen blev i 1361 erobret af Valdemar Atterdag (og som 'gotterne' siger, siden fik de aldrig friheden tilbage!). 1525 erobret af Lübeck og ved Brömsebro-freden 1645 afstået til Sverige.

Vi osede lidt rundt, spiste rejemad på en restaurant/forretning, og det var der også en lille sort mis der havde luret af. Den ventede pænt på at slippe ind, når dørene gik op, hyggeligt. Ved 15-tiden fortsatte vi til Västergarn – stedet ligner alle andre strandvolde, men fossiler er der. Talrige brachiopoder, mange slidte, alligevel pæne eksemplarer af bl.a. 'Abefjæs'. Kaj fandt, som den eneste, fin lille sammenrullet trilobit. Kl. 17 afgang mod Lummelunda. –Et eller andet var gået galt i køkkenet, så værten beklagede, til compensation fik vi så dessert de to næste dage – erstatningspølseretten smagte nu ganske udmærket. Efter kaffe og te nød vi den flotte solnedgang, snakken gik på kryds og tværs, og der blev drukket irish coffee til godnat....

Sammenrullet trilobit, Calymene sp.



29.4. Det så lidt mørkt ud derude, da vi vågnede – det snuskregnede. Morgenbordet som vanlig god...og der var indkøbt en ny brødrister! Allerede på vej mod Lickershamn stoppede regnen. Vi kørte forbi raukerne og det blå-lilla-hvide tæppe med anemoner. Hist og pist sås tillige den 'nikkende købjælde' og langt ude i synsfeltet anedes 'den blå jomfru'. Raukerne er kalkstenssøjler, der rager op i landskabet som reminiscenser af hårde dele af tidligere koralbanker. Normalt plejer det at

vrimle med vilde kaniner, men denne dag så vi kun ganske få. Enkelte ville forcere klippeskredet mod nord, andre valgte at køre til Ireviken og spadsere den lidt længere tur. Ireviken en skøn strandtur med visbylag og flot udsigt til Sigsarve og Häftingsklint. Der blev fundet fine knapkoraller (*Palaeocyclus porpitus*) og mange kalksten med kædekorallen (*Halysites*), brachiopoder og for dem der nåede længst ud også mange fine enkeltkoraller og enkelte søliljehoveder. Ved tretiden brød vi op og hentede holdet ved Lickershamn. Bjarne mente nu, at han havde været på stroppetur, op og ned af klipperne, gennem brombærkrat o.s.v. i Tages fodspor!

Der blev handlet ind hos Tempo og nogle nøjedes ikke med én salmiakis... de smagte nu også...! Hjemme forestod et større rengøringsarbejde med de lerede fossiler. Aftensmaden var farsbrød med grønt og lækker pandekage med safran. Dagen sluttede med atter en flot solnedgang, irish coffee og megen snak.



Solnedgangsstemning ved Lummalunda Vandrarhem

Tak fra os til Linda og Jens for en fantastisk god tur, tak for god kørsel til Kaj og Hans og tak for hyggeligt selskab til alle....

Jeg (Jytte) har fået lov til at fortælle om turens 3. akt, hvor de sidste fund gøres i bagende sol, hvor Skjutfältet åbnes for publikum, lammestegen fortæres, og hvor bordene på verandaen tømmes for fossiler.

På den veranda, hvor svagelige børn i fordums tid fik frisk luft, indtog vi hver dag vores faste pladser og diverse stimulanser, mens vi pakkede dagens fangst ud og rensede nødtørftigt. Brachiopoder blev bestemt af ”mister brachio” himself eller ved hjælp af hans medbragte billedbog, som forhåbentlig ender som en udgivelse til et bredere publikum.

Ved hjemkomsten blev vi altid mødt af forjættende lugte og lyde fra køkkenet, hvor kokken fra den nærliggende Lummalundagrotta tilberedte moderne svensk mad med rødder i det svenske landkøkken. Som afslutning slæbte vi os over i lædersofaen til kaffen med kage og avec som det traktement hed på jernbanekafeer i gamle dage. Solnedgangene kunne dog lokke os op igen.

30.4. Turens næstsidste dag tilbragte vi langs Lusklint/Lundsklint, solen skinnede og vi ”forsamlede os” igen på smukke koraller og brachiopoder i massevis. Det vakte også jubel, når der blev fundet eksemplarer af den tilførte ordoviciske svamp *Astylospongia prae-morsa*. Jeg vil ikke gå i detaljer med fundene, for det har de to andre referenter gjort meget bedre end jeg kan. I store træk lignede de det, vi fandt ved Rönklint lidt længere nordpå.



Noget af fangsten fra Lundsklint.

De kækkeste gik hele vejen hjem og mødte en hugorm, som vist kun var lidt mindre end midgårdsormen. Resten fik en smuk tur gennem den lysåbne skov med blå, røde og hvide anemoner.

1.5. Om fredagen var det endelig muligt at komme ind på Tofta Skjutfält, og det blev endnu en god dag med sol og blæst og gode fund. Hjemme stod den på helstegt gotlandsk lam. Gutefår kalder de racen og gudeskønt smagte det. Mere som vildt end som lam.



Endelig adgang til Tofta Skjutfält – alle slap dog levende fra mødet med skydebanen.

2.5. Nedpakning, rengøring og sejlads i magsvejr til fastlandet fik vi overstået først på dagen, og så hed næste stop Ignaberga Kalkbrud, som ikke længere er noget stort sted. På en hurtig rundtur fangede vi dog en håndfuld belemnitter og lidt muslinger. Nok til at holde de værste fossilabstinenser nede på resten af hjemturen.

Resterne af det fordums kæmpestore Ignaberga Kalkbrott.



Hans og Kaj skal have mange tak fordi de påtog sig at køre os den lange vej. Også tak til Linda og Jens som har brugt mange timer på at planlægge turen for os andre. Vi vil huske den længe og gør den gerne om igen, når vi har fået sorteret og fordelt de mange stykker i skuffer og skabe.

P.S. - som så ofte før var vores fotograf (Arne) med på turen. Han har lagt en stor samling af billeder på nettet. Den geologiske udstilling på Gotlands Museum har han også fotograferet. Begge dele ses på nettet på adressen:

<https://plus.google.com/112405824440212976022>

Heldige asener på Helgenæs

Et turreferat af *Jytte Frederiksen*

Blandt indfødte helboer er der ingen tvivl om, at de er både bedre og mere heldige end deres naboer molboerne. Om de har ret skal en besøgende som undertegnede ikke blande sig i. Derimod kan jeg godt skrive under på, at der er meget smukt ude på deres lille halvø, der ligesom de nærliggende Mols Bjerge er et godt eksempel på et israndskabslandskab med alt hvad dertil hører af dødishuller, bakker og dale. Langs hele den 27 kilometer lange kystlinje gnaver havet og blottes indholdet af de mange moræner.

Juni måneds klubtur begyndte ved Brugsen i Kongsgårde på Helgenæs. Derfra gik det sydover ad listige småveje til den strand, som har fået nummer F 286 af Rådet for større badesikkerhed. Det kan vi nok ikke huske.

På stranden ved Stavsøre (F 286) er der rigeligt med sten til en hel stenklub.



Men at vi fandt flotte kambriske sandsten med sporfossiler her på Stavsøre Strand glemmer vi nok ikke lige med det samme. Der var ”kråksten” med det underligt rodede sporfossil. Og de pæne parallelle gravegange i skolithossandstenene fandtes i en umanerlig flot udgave med sort optrukne gravegange. Selvfølgelig var der også søpindsvin. Og hen langs klinten så vi de flotteste tværsnit gennem sand-, ler- og grus aflejringer.



Klinterne ved Stavsøre Strand består flere steder af de mest fantastiske sand- og grusformationer.

Efter en dejlig frokost i læ på østsiden af Helgenæs tog vi turen hen langs stranden ved Esby. Masser af svenske og norske ledeblokke, masser af flint og dermed også søpindsvin holdt os beskæftigede til vi stødte på en rigtig stor ”Katholmblok”. Sidste år bragte Stenhuggeren en artikel af Henrik S. Jensen om disse fossilførende blokke, så det skal jeg ikke trampe rundt i. Jeg vil derimod dvæle ved det herlige samarbejde der førte til, at vi fik hjemført en pæn del af blokken. En fandt den i havstokken, en anden ofrede sig og flækkede den, en tredje lagde ryg til at slæbe et stort stykke hjem. Alle fik mulighed for at få friskslagtet ”Katholmblok” med den dag. Det var en god fangst, som vil blive præsenteret på klubbens første efterårsmøde i september.



Herover: Beslutningen er taget, flækningen er begyndt.

Tv. Der tages siddende tilløb til flække-projektet.



Tv. Her er så det flækkede og tunge resultat – et stk. velbevaret Katholm-blok.

Tak for den oplevelse og tak til Linda for at lokke os med til lokaliteter i nabolaget, som vi alt for sjældent opsøger, fordi dét længere væk trækker mere.

SOMMER udflugt 2015 - Beskrivelse fra en tur til Alrø og Juelsminde

Af Patricia og Steen Pedersen. (Foto, forfatterne).

Lørdag den 4. juli var der sommerudflugt: På sommerens hidtil varmeste dag havde 20 medlemmer sat hinanden stævne i det østjyske.

Først gik turen til Alrø i Horsens Fjord. Ad den knap 1 km lange dæmning og via den naturskønne vej tværs over den ca. 7 km lange ø nåede vi til vejs ende på øens sydvestlige del, hvor vi gik på stranden. Fundene var ikke store, men de var der: søpindsvin, et par stykker forstenet havbund og et stykke fossilt træ.

Efter en dejlig frokost med de berømte tarteletter og den lige så dejlige citronfromage på den hyggelige og spændende Café Alrø tog gruppen videre

til Juelsminde, og nærmere betegnet Strandhuse ved Vejle Fjord.



Man slapper af efter anstrengelserne med Tarteletter og

CITRON
fromage



Adgangen til stranden var lidt af et forhindringsløb, dels fordi de mange små veje har parkeringsforbud, dels fordi en del træstammer var faldet ned fra klinterne og blokerede adgangen. Det forhindrede os dog ikke i grundigt at gennemsege den del af kysten, det lykkedes os at "erobre", og gøre forskellige interessante fund. Således blev der blandt andet fundet flere pæne stykker fossil havbund – heraf én med fiskerester (hvirvel) – samt lerjernstene og et stort eksemplar af en fossil pelikanfodssnegl (*Drepanocheilus speciosus*).



Dagens strande inspiceres nøje i den kraftige varme



*Et af dagens fund: et stykke
"forstenet havbund", som ligner
en Katholmblok*



*En stor pelikanfodssnegl,
Drepanocheilus speciosus, fra Øvre
Oligocæn*

*Den vellykkede tur sluttede, som den begyndte: i
pragtfuldt sommervejr, så det kan man da kalde
en rigtig sommerudflugt!*

Danekrædronningen og dinosaurtanden

Af Jan La Cour, lånt fra Skive Folkeblad

jl@skivefolkeblad.dk

Du kan roligt skrive danekrædronningen, siger Steen Lennart Jakobsen fra Statens Naturhistoriske Museum og peger på Mette Hofstedt, som er en af de mest ivrige fossilsamlere i Danmark.

Stedet er dinosaursalen på Krydsfelt Skive, som de besøgte i går i en ganske særlig anledning. Museet har netop åbnet en dinosaurudstilling, som vises frem til midten af august. Her er det for eksempel muligt at se den første dinosaurtand fundet i Danmark, nærmere bestemt på Bornholm i 2001. Senere dukkede endnu en op samme sted. Den er ikke udstillet, men det er til gengæld den første dinosaurtand fundet i Jylland og mere præcist ved Kolding Fjord.

Det er så her, Mette Hofstedt som autodidakt samler kommer ind i billedet. Titlen som danekrædronning er ikke tilfældig. Hun har som eneste kvinde i landet fundet danekræ fra 13 forskellige lokaliteter, og det er også hende, der står bag det enestående fund af dinosaurtanden ved Kolding.



Mette Hofstedt har fundet en tand fra en dinosaur ved Grønning Strand nær Kolding. Tandens, der er erklæret for Danekræ nummer DK 669, er udlånt til dinosaurudstillingen på Krydsfelt Skive. (Foto: Forfatteren)

Egentlig ledte jeg efter tænder fra den første primitive fisk med kæbe i en meget grå og kedeligt udseende sten. Det endte med, at stenen kom ud på terrassen, og først efter et halvt års tid blev jeg nysgerrig og smed stenen i syre igen, og da jeg tjekkede indholdet i en meget fin sigte, så jeg tanden, fortæller Mette Hofstedt.

- Jeg tænkte med det samme, det er en dinosaurtand. Det var næsten for godt til at være sandt, så jeg tog tanden med til Fur og viste den til Bo Pagh Schultz, museumsinspektør, Museum Skive, og efter en tur under mikroskopet var der ingen tvivl, tilføjer finderens, der er bosat i Sjølund ved Kolding.



Dinosaurtanden, her i en kraftig forstørret udgave, er ikke meget mere end fire millimeter lang. Den stammer fra en Raptor, en rovdinosaur. Foto: Sten L. Jakobsen, SNM.

Mette Hofstedt har interesseret sig for fossiler siden syv års alderen. I dag er hun ansat som autodidakt præparator på Statens Naturhistoriske Museum.

Det betyder, at hun arbejder med frilægning af fossiler.

Sten Lennart Jakobsen er samlingsmedarbejder og uddannet konservator.

Han sidder i Danekræudvalget, der bedømmer de forskellige fund og erklærer dem for danekræ, som er Statens Naturhistoriske Museums pendant til danefæ, som hører under Nationalmuseet. Mens danefæ for eksempel kan være guldfund, er danekræ fund fra dyr.

På landsplan bliver omkring 30-35 fund erklæret for danekræ om året. Finderen får så udbetalt en godtgørelse og tilsendt en beskrivelse af deres fund.

Men der er næsten ingen samlere, der gør som Mette og bruger så meget tid ude i felten. Du kan roligt kalde hende en fossilmørd, fastslår Sten Lennart Jakobsen.

ANNONCE



En af Danmarks største privatsamlinger af
Inklusioner i Baltisk Rav

Hans-Erik og Olga Rasmussens
privatsamling sættes til salg på
følgende hjemmeside
www.ravras.dk

Fotograferet af
Anders Leth Damgaard / www.amber-inclusions.dk

Hårdt arbejde i Västergarn, Gotland 2015



Michael Bak

Collector of Fine Mineral Specimens

I øjeblikket masser af fine og sjældne mineraler til salg fra min samling (tidl. Claus Hedegaard) - bl.a.:

- *Mere end 50 forskellige zeolite-mineraler*
- *Malachite, Azurite, Cerussite fra Tsumeb, Namibia*
- *Sjældne mineraler fra hele verden*



Overvejer du at sælge din samling ?

Med kontakt til samlere og forhandlere i USA og Europa kan jeg tilbyde dig den bedste pris for din samling af fine mineraler og gode enkeltstykker.

Kontakt Michael for en vurdering og et tilbud

Altid kontant betaling

Kærdalen 16 - 3660 Stenløse - Tlf. 23 21 15 43

michaelbak@worldofminerals.dk



KONTINGENT 2015 – Husk det nu

Klubbens kontingent kan betales via neden stående kontonummer:
Ved bankoverførsler benyttes: Reg.nr. 1551 kontonummer 1217380

- Enkeltpersoner kr. 150
- Par kr. 200

Kontingent skal betales ellers ophører medlemskabet.

Giv besked, hvis medlemskabet ikke ønskes fortsat. Det sparer foreningen for udgifter og besvær.

HUSK at melde FLYTNING til kassereren. Et postkort (se adressen på side 2) eller en mail til jytte@dichmusik.dk sikrer, at Stenhuggeren kommer frem uden forsinkelse.

Med venlig hilsen, *Kassereren*



**Brachiopoder i solnedgang,
Gotland 2015**

Klubbens værksted på Læssøsgades Skole

Serviceleder på Læssøsgades skole er: Reno Sørensen. Mobiltf.: 2920 8796.
Kontakt Hans J. Mikkelsen, når det drejer sig om værkstedet. Tlf.: 4054 3902.

Tirsdage: kl. 13.00 - 16.00. v/ Lilian Skov (kun efter aftale) 4068 9611

Onsdage: kl. 19.00 - 22.00. v/ Leif Andersen (kun efter aftale) 6167 8062

Husk af hensyn til de låste døre at ringe besked, om du kommer på værkstedet.
Brug af sølvværkstedet: 10 kr. pr. gang. Brug af slibeværkstedet: 20 kr. pr. gang.

Returneres ved varig adresseændring

Afsender:

Jysk Stenklub
Myntevej 16
8240 Risskov

Program for Jysk Stenklub sensommer og vinter 2015

Klubmøderne er på Åby Bibliotek, Ludvig Feilbergsvej, Åbyhøj

- Lørdag 12/9: Klubmøde på Åby Bibliotek. Sommerens fund og foredrag ved Erik Thomsen: "Er evolution tilfældig eller forudsigelig?"
- Lørdag 10/10: Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredrag om rav ved Frantz Kristensen, Sæby.
- Lørdag 14/11: Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredrag ved Jens Drivsholm. Gotlands geologi, med hovedvægt på brachiopoderne.
- Lørdag 12/12: Klubmøde på Åby Bibliotek. Det traditionsrige julemøde med sang, hygge, lagkage og ikke mindst julelotteriet.

Klubmøde-dage, vinter og forår 2016

- Lørdag 9/1: Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredragstitel kommer i decembernummeret.
- Lørdag 13/2: Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredragstitel kommer i decembernummeret.
- Lørdag 12/3: Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredragstitel kommer i decembernummeret. – Efter foredraget Generalforsamling.
- Lørdag 9/4: Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredragstitel kommer i decembernummeret.

Klubture i efteråret 2015

Fredag 4/9 – søndag 6/9: Lang weekend i Tyskland, Hannover-området.

Søndag 11/10: Årets sidste tur, en sandgravstur til Voervadsbro. Se tilmelding inde i bladet.

Deadline for decembernummeret af STENHUGGEREN er den 30. oktober 2015. Materiale sendes til Søren Bo Andersen. (geolsba@sol.dk eller sba@geolsba.dk) eller kan afleveres på klubmøder.

AL DELTAGELSE I FØRENINGENS AKTIVITETER SKER PÅ EGEN REGNING OG RISIKO

Ved ankomst til møderne på Åby Bibliotek efter kl. 14.00, hvor dørene bliver lukket, kan man benytte klokken til højre for døren.

Husk selv at medbringe nødvendig proviant til møderne

Fra kl. 13.00 er der åbent for handel, bytning, stensnak og "sten på bordet". Mødet starter kl. 14.30.



Solbakkens KopITryk